ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 269 — Субота, 23 фебруар 1957

WALT DISNEY

ПРИЧЕ О МИКИЈУ И ШИЉИ

МОЖЕШ ДА ОСТАНЕШ КОД МЕНЕ ДОКЛЕ ГОД ЖЕЛИШ!

ЦЕНИМ ТВОЈУ ЉУБАЗНОСТ... АЛ' ЖЕЛИМ ДА ИМАМ СВОЈ ДОМ!

ЧУВАЈ СЕ, ШИЉО... ДА ТЕ НЕ ПРЕВАРЕ!

НЕ БРИНИ, МИКИ! УМЕМ И ЈА ДА БУДЕМ ОПРЕЗАН И ЛУКАВ!

ТРАЖИШ НЕШТО ПРИКАНЕ!

АХА... ЗГОДНУ, УДОВНУ КУЋИЦУ!

А. ЛИСИЋ ПРОДАЈЕМ СВЕ! САМО ЗА ГОТОВО!

ЖЕЛЕО БИХ ДА БУДЕ...

КЛИЦ

ТАЧНО ЗНАМ КАКВУ ЖЕЛИШ! НЕ ОБРАЋАЈ ПАЖЊУ НА ОВЕ ЛИСИЦЕ... ТО ЈЕ ПУКА ФОРМАЛНОСТ!

ХЕ! ХЕ! ЈЕДНОМ САМ ПУСТИО ЈЕДНОГ МУШТЕРИЈУ ДА ОДЕ... И ТО НИКАД СЕБИ НЕКУ ОПРОСТИТИ!

АХА!

НА ПРОДАЈУ

СУВИШЕ МОДЕРНО?

ДИВНА КУЋА ОСАМНАЕСТ КУПАТИЛА... ИМА МАЛО ДУХОВА, ДОДУШЕ...

НА ПРОДАЈУ

СУВИШЕ ВЕЛИКА! ЖЕЛИМ НЕШТО САМО ЗА СЕБЕ!

ЗНАМ! ТАЧНО ЗНАМ! САМО МОРАШ ОДМАХ УЗЕТИ... ИНАЧЕ ОДЕ! ДВЕСТА ХИЉАДА! ДИВАН ПОГЛЕД! НАЈПРИЈАТНИЈЕ ГНЕЗДАШЦЕ КОЈЕ САМ ИКАД ВИДЕО!

УЗИМАМ ГА!

МАЛО КАСНИЈЕ

ПА, ТАЈ МОМАК ЈЕ ИПАК КАЗАО ИСТИНУ! РЕКАО ЈЕ ДА ЈЕ ТО **ГНЕЗДО**!

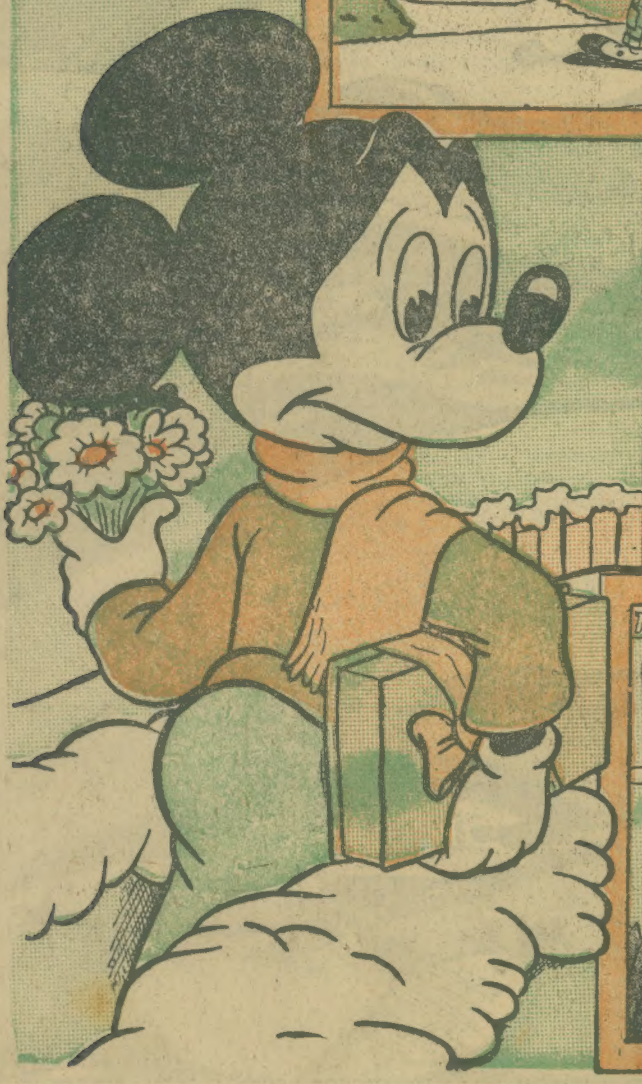

НОВИ МИКИЈЕВИ ДОЖИВЉАЈИ

СТРИП-РОМАН У НАСТАВЦИМА ПОЧИЊЕ **У ИДУЋЕМ БРОЈУ**

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ
ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(48) Роман од И. АСИМОВА

— Колико ја знам, томе досад нико није придавао никакву важност, па чак ни доктор Јунц. Ипак, ваш научник је овде, докторе, па га питајте све што желите.

— Он се, природно, неће ничег сећати, — љутито одговори Јунц. — Та операција најдубље брише баш оне делове сећања везане за интелектуални рад. Рик се можда више никад неће сетити свих појединости свог ранијег рада.

— Онда је ствар изгубљена, — рече Фајф. — Шта се ту још може учинити?

— Може... итекако. Постоји неко ко о томе зна, а то је преступник. Он сам не мора да буде анализатор свемира и да зна све појединости. Ипак, он је разговарао с Риком док је овај био сасвим нормалан. Дознао је од њега сигурно толико да нас упути на даља истраживања. Јер, да није из Рика извукао довољно података не би се усудио да уништи тај драгоцени извор информација. А ти, Рик, сећаш ли се још чега?

— Само тога да опасност прети и да је она у вези са свемирским струјама, — промрмља Рик.

— Чему све то? — упита Фајф. — Чак и ако штогод дознате, чему ће вам то послужити? Колико вредности могу да имају теорије овог болесног анализатора свемира, чак и ако би био у стању да вам их изложи?

— Можда сте у праву, а можда не. Зар се бојите да ми дозволите да испитам ту ствар?

— Ја сам против свега онога што би проузроковало препричавања која би, била истинита или лажна, могла имати утицаја на трговину киртом. Слажете ли се са мном, Абеле?

Абел је размишљао, осећајући да Фајф веома вешто води ствар томе да сву одговорност за евентуалне тешкоће у трговини киртом пребаци на Трантор. Ипак, он се стави на Јунцову страну.

— Не. Саветујем вам да саслушамо Јунца.

— Хвала, — рече Јунц. — Казали сте једном раније, Фајфе, да је преступник морао убити лекара који је прегледао Рика. То значи да је он вршио неку врсту надзора над Риком за време његовог боравка на Флорини.

— Па?

— Онда се о томе свакако може нешто дознати.

— Зар мислите да би ти урођеници знали ако их неко држи на оку?

— Зашто не?

— Ви нисте Саркићанин и стога не знате. Уверавам вас да урођеници знају своје место. Они се не приближавају племенитима, а кад се племенити њима приближе они гледају у земљу. Они не би приметили да на њих неко мотри.

— Можда је то тачно за обичне урођенике, како их ви називате, — савлађујући гнушање одговори Јунц. — Али, овде није реч о једном таквом човеку, Флорињанину испуњеном поштовањем према Саркићанима. Градоначелник нам досад још ништа није казао. Због тога бих желео да му поставим неколико питања.

— Сведочанства тог урођеника су безвредна, — одговори Фајф. — И ја поново захтевам од Трантора да нам га преда, да би био изведен на суд.

— Дозволите да прво разговарам с њим.

— Мислим да вам то не може штетити ако му поставимо неколико питања, Фајфе, — благо се умеша Абел. — Ако се покаже да не може да допринесе расветљавању овог питања, ми бисмо могли да узмемо у разматрање ваш захтев за његово изручење.

Теренс, који досад није дизао поглед са својих испреплетених прстију, за тренутак диже главу. Јунц му се обрати:

— Рик је боравио у вашем насељу од дана кад је био нађен на Флорини?

— Да.

— И ви сте читаво време били у насељу? Мислим, нисте се из њега удаљавали, нисте одлазили на службена путовања?

— Градоначелници не одлазе на службена путовања. Њихова служба је да буду у насељу.

— Онда у вашу службу спада и то да знате о сваком доласку кога било од племенитих у ваше насеље?

— Свакако. То јест, ако уопште долазе.

— А да ли су долазили?

— Једном или два пута. Чиста формалност, уверавам вас. Племенити не прљају своје руке киртом, непрерађеним киртом хоћу да кажем.

— Буди пристојан! — готово заурла Фајф.

Теренс га погледа и мирно одговори:

— Можете ли ми што?

Абел се умеша:

— Пустите да се њих двојица објасне, Фајфе. Ви и ја смо сада само гледаоци.

Јунц је осетио огромно задовољство због Теренсове дрскости, али се савлада и рече:

— Одговарајте на моја питања без узгредних коментара, градоначелниче. Кажите ми који су од племенитих посетили ваше насеље у току последње године.

— Како да то знам? Племенити су племенити, а домороци домороци. Иако сам градоначелник, ја сам за њих урођеник. Ја их не сачекујем на улазу у насеље и не питам их за њихова имена. Ја добијем поруку, и то је све. Адресована је: градоначелнику. У њој стоји да ће тог и тог дана племенити доћи у инспекцију и да ја треба да извршим потребне припреме. То значи да се постарам да радници имају на себи своја најбоља одела, да се ткачнице прописно очисте, да залиха кирта буде довољна, да сви изгледају задовољни и радосни, да куће и улице буду чисте, да се при руци нађе неколико играчица ако племенити зажеле да виде урођеничке игре, можда и неколико лепих дево...

— Није то важно, начелниче, — прекиде га Јунц.

— За вас то није важно, али за мене јесте!

После мучних искустава са чиновницима и племенитима на Сарку, на Јунца је градоначелник деловао освежавајуће, као чаша изворске воде. Одлучио је у себи да употреби сав утицај Међузвезданог бироа и да спречи његово изручење Сарку.

— И то је све што сам ја имао да учиним, — настави Теренс мирније. — Кад племенити стигну, ја се сврставам с народом. Ја не знам ко су они, не проговорим с њима ниједну реч.

— Да ли је ко долазио у инспекцију непосредно пре убиства оног лекара? Претпостављам да знате кад се то догодило?

— Мислим да сам чуо то на радију. Не верујем да је пре тога неко долазио у инспекцију.

— Коме припада ваше насеље и земља око њега?

— Племенитом од Фајфа.

— Зар не видите да тим питањима нећете ништа постићи, докторе? — изненада закрешта Стин. — Зар ви мислите да би се Фајф толико деранжирао да сам путује на Флорину да би надзиравао једног идиота? Чему онда служе патролџије?

Јунц је изгледао пометен.

— У оваквом случају, кад је у питању светска привреда и опстанак једне планете која читав свемир снабдева драгоценом сировином, сасвим је природно да онај који је овом човеку одузео памћење неће препустити надзор нам њим обичним патролџијама. Ипак, реците, градоначелниче, да ли сте запазили да се у Риковој близини стално налази неки патролџија или група патролџија.

— Не знам. Нисам приметио. Мени су све патролџије исте; то су само униформе.

Јунц се нагло окрете Валони. Тренутак раније њено лице је наједном постало бело као креч, а очи разрогачене. Јунцу није промакла та промена.

(Наставиће се)

Игра делфина

Посматрајући јато делфина при игри, човек неизоставно дозове у сећање групу деце која се, живахна и раздрагана, играју у морском плићаку. Једно од деце почело је да удара по површини воде. Одмах ће се наћи неколико његових другова који ће прихватити ту игру. Исти је случај с јатом делфина. Правилан пливачки поредак нарушиће један делфин скочивши вертикално увис, загњуривши се покретом карактеристичним за делфине или снажно ударивши репом по површини. Одмах ће и остали из јата прихватити игру. Искакаће из воде, дубити на глави, гњурати се.

Многи зоолози сматрају да неке од тих игара делфини не изводе само да би се забављали, већ са одређеним циљем. Неки од њих претпостављају да делфини искачу из воде да би се ослободили сићушних паразита који су им се накупили на телу, а да ударање реповима претставља неку врсту масаже. Можда је то заиста тачно. Ипак, било да своје покрете изводе из чисте „животне радости", или с неким циљем, човек који их при томе посматра не може се отети утиску да се делфини играју и да уживају у тој игри

ВОДОРАВНИ СКОК

ФРОНТАЛНА ПЛИВАЧКА ФОРМАЦИЈА

УСПРАВНИ СКОК

„ДУБЉЕЊЕ" С РЕПОМ ВАН ВОДЕ

„ДУБЉЕЊЕ" С ГЛАВОМ ВАН ВОДЕ

ДЕЛФИНОВО ОЦЕЊИВАЊЕ БЛИЗИНЕ ПОВРШИНЕ: САМО НОСНИ ОТВОР ИЗБИО ЈЕ НА ПОВРШИНУ

ЛЕЂНА ПЕРАЈА И ДЕО ЛЕЂА НА ПОВРШИНИ

ЛЕЂНО ПЕРАЈЕ СЕЧЕ ПОВРШИНУ

УДАРАЊЕ РЕПОМ

ПЛИВАЊЕ НА ЛЕЂИМА ИСПОД САМЕ ПОВРШИНЕ

ЧЕСТ ПОКРЕТ ДЕЛФИНА ПРИ ПЛИВАЊУ

ЈАТО ДЕЛФИНА ГЛЕДАНО С ВРХА ЈЕДНЕ СТЕНЕ

ПРИ ПУНОЈ БРЗИНИ

Курир и снег

То се догађало готово свакодневно. Стигла је страшна вест: у Доњем Вуковском непријатељ је стрељао 260 људи.

Пуким случајем, чобанче Милан Никић остао је жив. И сам. Имао је свега тринаест година

Прича се наставља. У село долазе партизани. Мали пастир није се ни за тренутак премишљао. Отишао је у Прву пролетерску бригаду; доделили су га у чету Ђуре Радојка. Он није био само најмлађи, него и најмањи курир. Био је толико низак да кад се колона пробијала пртинама Милану се ни капа није видела.

*

Отада су прошле године, па и више од једне деценије. Милан се и сада добро сећа тих времена. Била је зима. Љута као змија. Година 1943...

— Бригада се зауставила у селу Јању. Опанци ми иструнули. Газим готово бос по снегу. Командир набавио у селу

неке старе крпе, па мени, четном куриру, утоплио прозебле прсте.

Иако је од зиме и промрзнутости био на граници снаге, дужност га није мимоишла. Она не зна ни за какве тегобе.

Задатак је гласио: „Два рањена друга чекају да се пребаце до болнице. Милан са још тројицом другова треба да их спасе".

Бригада је напустила Јању. Партизани који су остали у селу одмах су поставили страже. У другу смену одређен је и тринаестогодишњи Милан. Ветар са снегом шибао је његове румене обрашчиће. Завлачио му се у уши, у очи, под закрпљену кошуљу и заносио малу италијанску пушку на нејаком рамену четног курира.

Наједном, одјекнуше пуцњи митраљеза. Непријатељ је био у близини. Милан се прену и диже другове који су се били шћућурили око ватре. Одмах су кренули. Мала група журно је пртила снег носећи рањенике. Пуцњи су се поновили, а кроз ноћ су се чули гласови: „Држ'те их!"

Милан је био гладан. Ноге су му биле толико прозебле да их готово није ни осећао. Терет га је притискивао. Кад су измакли из села, пред њих се испречи нов непријатељ — снежна брда. Није се смело клонути. Кундацима су разгртали сметове и правили пртину. Морало се напред; рањенике су морали спасти. Прсти су му крварили. Тринаестогодишњи курир није осећао никакав бол.

Наставили су путовање. Другог дана узору сусрела их је густа магла. Личила је на огромни непрозирни вео који се полако ваљао по снегу. Али, морало се напред. Око осам увече стигли су до једне планинске куће. Наоколо је била пустош. У кући су нашли само једну бабу. Били су исцрпени до изнемоглости. Болница је била на домаку, али даље нису могли. Договорили су се и одлучили да затраже помоћ од немоћне старице. Рекли су јој:

— Бако, би ли могла да сакријеш ове рањенике?

Она се тргла и крепко рекла:

— Хоћу, хоћу, децо. Не бојте се ви ништа, чуваћу их и пазити као рођене... Ваљда неће наићи ђаволи и ваљда неће у ме посумњати...

Рањенике су одмах сместили у шталу. Заградили су их тако сеном да нико не би могао посумњати да ико има жив у штали.

Борци су пошли даље. Кренули су усусрет Једанаестој бригади, јер су знали да је тих дана морала туда наићи. Милана је морила глад. На поласку се обрати старици:

— Бако, да немаш корицу хлеба? Опрости... Гладан сам... Дуго сам пешачио...

— Синко, причекај мало, баш сад печем хлеб, а старога немам.

— Јој, не могу, бако. — И он похита да стигне другове.

— Чекај дете, имам мало пуре, — задржа га старица. И даде му све што је имала. — Боље би било да си сачекао врућ хлеб, он би те окрепио...

*

Давно су прошла та тешка времена. Милан их се и данас сећа. И баке. Била је то добра старица. Спасла је рањенике, а њему утолила глад. Неколико дана после њиховог одласка, борци Једанаесте бригаде однели су рањенике. Они су не само остали у животу, него су и даље наставили да се боре.

Човек се »поново рађа« сваке године

У току једне године, у човечјем телу се обнови око 98 отсто његових састојака, — тврди др П. Еберсолд, директор одељења за изотопе америчке Комисије за атомску енергију. На тај начин, вели он, после сваког циклуса од једне године ми смо, физички, сасвим ново биће. То је слично некој војној јединици која се сваке године попуњава новим регрутима, али ипак, гледајући споља, остаје иста.

До овог сазнања дошло се захваљујући употреби изотопа. Ови радиоактивни елементи омогућили су и многа друга открића. Унесени у организам, они својим зрачењем помажу научницима да продру у тајну измене материја и да открију шта се све дешава с појединим супстанцама (храном, лековима итд.) које човек свакодневно узима.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

У возу преко мора...

Од првога воза до првога трајекта, брода који служи за превожење читавих железничких композиција преко реке или једног дела мора, није прошло више од неколико деценија. Наиме, кад се разгранала железничка мрежа возови су допрли до морских обала, или до обала река. Робу коју су превозили требало је искрцати из вагона, утоварити у брод, њиме је превести до одређеног места, па је истоварити, а често поново утоварити у нов воз. Разуме се, то је био велики трошак. Грађење железничких мостова преко уских мореуза и канала било је такође скупо. Ето, због свих тих и других тешкоћа родила се мисао о грађењу трајеката.

Први трајект саграђен је у Шкотској, 1851 године. То је био брод „Левијатан", који је превозио возове од Грантона до Бурнитсленда. Личио је на данашње. Готово у исто време саграђен је у Шкотској и други трајект, али су оба доцније замењени мостовима. Први трајект у Америци саграђен је 1878 и превозио је возове преко њујоршке драге. У Данској је први трајект саграђен 1880 године. Први трајекти били су на парни погон, док се данашњи граде с дизеловим или дизел-електричним моторима.

Бродови за превожење возова морају бити широки, брзи и начињени од јаке грађе, јер то, поред осталог, изискују хитне потребе, трошкови, велики терет итд. Овакав брод подељен је преградама. На главној палуби направљена су два или више колосека, а изнад ње се налази палуба која служи путницима за одмор или шетњу. Воз се укрцава с крме, а искрцава с прамца. Кад се воз укрцава на овакав брод, онда се шине на њему тачно подесе према шинама на обали, а ако се мења водостање услед плиме и осеке онда се употребљавају разна постројења да би се брод укрцао. Иначе, трајекти су бродови с конфором; у њима се налазе трпезарије, барови и све друго што захтевају потребе једног модерног брода. Године 1953 пуштен је у саобраћај један трајект између данских острва и обале западне Немачке. Овај брод може да превезе хиљаду путника и 24 теретна вагона, или 10 путничких вагона који су двапут дужи од теретних. Трајект је иначе латинска реч (трајектус) и значи: скела, прелаз преко воде, прелазак итд.

Какав је то фарнезиски бик?

Реч фарнезиски означава дело које припада или потиче из галерије дела античке уметности у вили Фарнезе, у Риму, као што су: фарнезиски Херкул, фарнезиски бик, итд.

Око 1550 године, у Каракалиним термама у Риму пронађен је фарнезиски бик. Ово уметничко дело је група израђена од мрамора. Кад је пронађен, фарнезиски бик најпре је припао породици Фарнезе, а од 1826 године налази се у Националном музеју у Напуљу.

Дело фарнезиски бик приказује сцену из грчке митологије. Наиме, по легенди, Антиопа, кћи тебанскога краља Никтеја, родила је са Зевсом два сина: Зетоса и Амфиона. Антиопу прогони краљица Дирка, па Зетос и Амфион, да би осветили мајку, вежу Дирку на бика и убијају је. Баш овај моменат приказан је у делу фарнезиски бик. Ова тема била је, иначе, често обрађивана у ликовној уметности, а између осталих обрађивали су је Тицијан и Коређо.

Фарнезиски бик је грчко уметничко дело, али није оригинал, него је копија дела које су израдила браћа Аполоније и Тауриско, који су били пореклом из Мале Азије, а живели су у I веку. Они су своје дело израдили за град Родос. Фарнезиски бик у Напуљу настао је у II веку; додане су му неке фигуре и пејзажи.

СВЕТЛАРИЦА И СВЕТЛАЧА

Светларица је назив за брод који је усидрен и служи место светионика, а светлача је висок стуб на истакнутом рту или подморској стени. Стуб је снабдевен јаком светлошћу.

У „Ишчезлом свету"

Седмог новембра 1910 године збио се чудан догађај: над Лондоном је пролетео преисторијски птеродактил. Хиљаду људи видели су кад је провукао своје наказно тело кроз прозор Квинс-Хола и винуо се у сиво вечерње небо. Али, да дамо реч једном од очевидаца, специјалном дописнику „Дејли-Газета", господину Е. Д. Мелоуну.

„Беле мрље" давно су ишчезле...

„Две преплашене жене тврде да су га виделе на крову Квинс-Хола, где је чучао неколико часова сличан пакленом чудовишту..., Гардиста Мајлз, који се налазио на стражи код Мелборо-Хауса, напустио је своје стражарско место, због чега је био предат војном суду. На суђењу, Мајлз је изјавио да је за време ноћног дежурства случајно погледао увис и да је тада спазио ђавола који је својим телом заклањао месец. Бацио је пушку и дао се у бег..."

Ево још једног сведочанства, ишчепрканог из бродског дневника пароброда „Фрисланд". Тамо стоји записано да је „над бродом, који је држао курс према југозападу, страшном брзином пролетело нешто што је претстављало средину између крилатог јарца и огромног слепог миша".

Како се у Лондону нашао живи птеродактил, претставник страшних летећих гуштерова који су живели на земљи пре много милиона година? Чудновату птицу-гуштера донела је у британску престоницу из Јужне Америке експедиција професора Челенџера. Та експедиција открила је усред непроходних тропских шума у горњем току Амазона камениту планинску висораван чије су стране биле тако окомите да су потсећале на равне зидове. На тој висоравни, коју нису могле да напусте, сачувале су се до данас преисториске животиње: птеродактили, бронтосаури, гуанодони, диносаури и друга чудовишта која су живела у праскозорје живота наше планете. Учесници експедиције открили су тамо чак и мајмуне-људе. У том свету, изгубљеном на каменитој висоравни усред џунгле, еволуција као да је стала...

Тако прича у свом занимљивом научно-фантастичном роману „Ишчезли свет" познати енглески писац Артур Конан Дојл. Његова блештава машта толико понесе читаоца да он почиње да верује у постојање „Земље Мепл-Уајта". А затим, кад затвори књигу, долази разочарање. То је све измишљотина! Никакви ишчезли и изгубљени светови не постоје на нашој планети. „Беле мрље" давно су избрисане с географских карата и нигде се више не могу срести преисториске животиње.

Да ли је баш тако?

Како се родила замисао о „Ишчезлом свету" Конана Дојла?

Мало је коме познато да неприступачна камена висораван коју је Конан Дојл описао у свом роману заиста постоји...

Између 1906 и 1909 године енглески истраживач пуковник Фосет руководио је радовима комисије за повлачење границе између Бразилије и Боливије. Посао се обављао у тешко приступачним областима, у спарној и сивој полутами тропских шума, где је људима на сваком кораку претила опасност од змија отровница, кајмана и отровних индијанских стрела.

И ту, усред џунгле, у ракљи коју чине реке Рио Верде и Рио Гуапорте, пуковник Фосет открио је један камени плато. Стране те висоравни биле су готово вертикалне и испресецане дубоким пукотинама низ које су се сливали кишни потоци.

Неколико пута покушавао је Фосет да нађе пут до врха Рикардо Франко Хилса, како је назвао тај плато, али без успеха. После читавог низа несрећа, експедиција је била принуђена да напусти тај крај.

По повратку у Лондон, Фосет је много причао свом пријатељу Артуру Конану Дојлу о том путовању и показао му снимке мрачних камених зидина које су се дизале усред тропских шума. У дугим вечерњим разговорима они су својом маштом населили загонетни плато фантастичним бићима која су давно нестала с лица земље. Тако се родила замисао о познатом Дојловом роману „Ишчезли свет".

На висораван Рикардо Франко Хилс још није ступила људска нога. Измишљотине писца-фантасте нико још није проверио. Ми ни до данас не знамо каква изненађења очекују истраживаче у тој тајанственој области.

Даља судбина пуковника Фосета није ништа мање занимљива. Он је још неколико пута предузимао истраживачка путовања у неиспитане крајеве Јужне Америке. Нарочито су га привлачиле приче домородаца о томе да негде у сливу Амазоне живи неко необично индијанско племе с високом и посебном културом. Те приче одржале су се до данашњих дана. Пуковник Фосет је сматрао да у тим причама лежи кључ загонетке о ишчезлој Атлантиди, па је решио да пронађе тајанствене Индијанце, потомке некадањих становника митског континента.

Мали одред зашао је у џунглу и нико га више никад није видео...

Године 1925 он је, у пратњи свог сина Џека и његовог друга Рели Римела, отпутовао у Јужну Америку. Пред одлазак из Енглеске изјавио је новинарима да ће ускоро учинити „огромно важно откриће које ће потрести свет". Из Кујабија, малог насеља у западном делу Бразилије, Фосет је намеравао да иде на север до реке Паранатинге, затим да се спусти низ реку док не стигне до десетог степена јужне ширине и да одатле скрене на исток, да би на крају дошао до реке Сан Франциско. Мали одред зашао је у џунглу и — никад га више нико није видео. Тајна његовог нестанка није одгонетнута. Људе је прогутала непроходна џунгла која покрива читав слив реке. Амазоне. Те тропске шуме захватају око 7 милиона квадратних километара — две трећине Европе стало би на ту територију.

Амазонске џунгле! Једном је неки истраживач казао да за човека који ступа у џунглу постоје свега два пријатна дана. Први дан, кад заслепљен њеним очаравајућим сјајем, зеленилом и величином мисли да ступа у рај. И последњи дан, кад већ близу безумља бежи из тог зеленог пакла натраг у цивилизацију. Много ствари људи су открили на земљи, али у амазонским шумама крије се један још непознат свет...

Висораван Рикардо Франко Хилс није једина „бела мрља" у Јужној Америци. У северном делу тог континента, у Венецуели, издиже се над зеленилом џунгле као каква острва, читав низ сличних платоа, потпуно отсечених од осталога света својим вертикалним странама високим од 1.000 до 3.000 метара. Шта се налази на њиховим заравњеним површинама, готово увек застртим облацима? Го нико не зна, јер на њих човек још није ступио. Само на једну од њих успело се неколико истраживача. Између осталих животиња, они су тамо открили и неке глодаре којих нема у околним шумама. Зар то не потсећа на Дојлов „Ишчезли свет"?

Још у време шпанских конквистадора причало се да негде у Ђаволовој Гори, која се налази у сливу Ориноковe притоке Корони, постоји један водопад који се „излива из самог неба". Разуме се да су ту легенду сви сматрали за — легенду. Године 1935, авијатичар Џими Енџел, трагајући за „реком са златним дном", открио је водопад који се „излива из неба". Каснијим мерењима утврђено је да је „Анђелски водопад" (игра речи: на енглеском „енџел" значи „анђео") у Ђаволовој Гори висок 980 метара и да је готово педесет пута виши од Нијагаре.

Програм Међународне геофизичке године обухвата и слање стотина експедиција у најразличитије крајеве земљине кугле. Њихове маршруте прекривају нашу планету густом мрежом. Тада ће, можда, научници успети да продру и на Рикардо Франко Хилс и у његов тајанствени „ишчезли свет".

Вештачка »природна« гума

Мада се вештачка гума већ деценијама употребљава, научници су тек сад успели да вештачки направе „природну" гуму. То је, уствари, пластична маса изопрен, која, уз присуство метала литијума и на одређеној температури, из течног стања прелази у гуму готово идентичну природној.

Још 1879 године Француз Бушарда загревао је природну гуму и на врло високој температури добио је једну лако испарљиву течност, коју је назвао изопрен. Његово убеђење да је изопрен можда кључ за добијање вештачке гуме касније се обистинило: између 1909 и 1912 године изопрен је синтетички добијен у Немачкој и употребљен за производњу вештачке гуме, чије су поједине врсте по квалитету знатно надмашивале природну, поред осталог и по моћи растезања. Док оне издржавају притисак од 4984 килограма на квадратни инч (инч = 2,54 см), природна гума може да издржи само 2038 килограма.

Једна врста синтетичке гуме, која се добија од полиуретана, обећава праву револуцију у производњи аутомобилских гума. Данас се она углавном употребљава као сунђераста гума, за тапацирање и изолацију. Кад буде усавршена, од ње ће се израђивати гуме за разна возила које ће надживети сама возила, јер ће моћи да издрже вожњу од преко 150.000 километара.

У ГОСТИМА КОД ЕСКИМА

Може се случајно догодити да се нађете у неком ескимском селу, али тада немојте сматрати да сте обавезни да се при сусрету поздрављате трљањем свог носа о домаћинов нос, као што сте вероватно читали у разним причама о становницима северног поларног круга. То је већ одавно изишло

из моде. Стисак руку заменио је трљање носева, само што се он врши с више церемоније. Ви узимате туђу шаку у своју десницу и, смешећи се, уздижете је до висине свог лица. Ако сте позвани на пресно фокино месо или на печену китову џигерицу, никако немојте пропустити да неколико пута гласно подригнете, јер ћете на тај начин најбоље показати своме домаћину да вас је добро почастио.

*

ТЕШКО ЈЕ ЈАСНО ПИСАТИ...

Балзакове романе често је илустровао Шарл Бертал (1820—1882), француски цртач и карикатуриста. Кад год би Бертал наишао на неразумљиво место у тексту, отишао би до Балзака да га упита за објашњење. Тако једном Бертал дође и рече:

— Драги мајсторе, овај став никако не могу да разумем.

Балзак узе књигу, прочита тај став наглас и грохотом се насмеја.

— Заиста, рече он, ово је галиматијас, али то сам намерно учинио...

— Зашто намерно? — упита Бертал.

— Ево зашто, драги Бертале. Ако писац не би понекад надражио читалачку публику неком нејасном фразом, онда би јој изгледао сувише прост, па можда и глуп, јер све што је јасно публици се чини лако и наивно и уображава да би и она могла тако урадити. Ђаволска публика нема појма како је тешко писати просто и јасно. Због тога понекад уметнем у своје романе и понеку нејасну фразу, да би се читаоци ухватили за косу и казали: „Ово не разумем. То прелази моје снаге. Заиста је Балзак веома паметан човек".

*

ДЕКАРТ СКУП, ЗОЛА ЈЕВТИН

У Паризу је трговина аутограмима достигла огромне размере. Само приликом једне продаје откупљена су 384 рукописа, за суму од 12 милиона франака. Највиша цена постигнута је за једно Декартово писмо Хајгенсу: 2,100.000 франака. Одмах за њим стоји једна прокламација Луја XVI упућена Сталежима, продата за 1,600.000 франака. Међу писмима савремених књижевника највише се траже Прустова, која се котирају просечно по 50.000 франака примерак. Клоделу и Жиду, међутим, пада цена, а ни Зола се баш не може похвалити, јер је једно његово писмо плаћено само 8.000 франака. Код музичара цене такође варирају. Док је један Вагнеров рукопис продат за 123.000 франака, Вебер је достигао једва 38.000, а Сен Санс само 5.000. Сликар Ван Гог припада највишој категорији, са ценом од 250.000 франака за једно писмо.

*

БЕСКОНАЧНИ ТЕЛЕФОНСКИ РАЗГОВОРИ

У Јужној Америци, например у Буенос Аиресу, ко жели да телефонира једноставно уђе у прву кафану, подигне слушалицу, окрене број и остане у разговору колико му срце жели. Тамо се разговара по пет, десет, двадесет, па и три-

десет минута, без обзира што можда још неко чека да се послужи истим апаратом. И, што је најлепше, нико се због тога не љути: ни власник кафане, ни онај ко чека. У Аргентини се не плаћа за телефонске разговоре у кафанама, ма колико они трајали.

НЕ ЧУДИ СЕ АКО НАМИГУЈЕ

Ако се једног дана нађете у Португалији, немојте се зачудити кад видите неког њеног становника како се, намигујући на једно око, уштинуо за доњи део ува. Није у питању никаква нервоза, већ обичај којим Португалци изражавају своје допадање, рецимо према некој пролазници. Али, кад Португалац угледа какав лепо намештен излог, који му се такође свиђа, он ће начинити исти покрет. — Ако у неком шведском ресторану дате напојницу, келнер ће вам одговорити: „Так-так!". Тим звуком он не мисли да подражава ни митраљез ни клепетање роде, већ само изражава своју захвалност. Реч „так" Швеђани често употребљавају, а најчешће у смислу захвалности. Учтивост је велика врлина овог народа. Код цвећара, књижара, апотекара или у каквој другој радњи, кад вас продавац услужи, рећи ће вам: „Госпо-

дине, много хвала". Кад платите, захвалиће вам се по други пут, а кад пођете излазу чућете и по трећи пут исту реченицу: „Много хвала!"

☆

НАЈСТАРИЈИ ЧОВЕК НА СВЕТУ ИМА МЛАДО СРЦЕ

Свестрани медицински преглед који је недавно извршен над Хавиером Переиром, чистокрвним Индијанцем из племена Зену, за кога се сматра да има 167 година, показао је да је Переира још снажан, живахан и здрав. Мада медицинска наука не располаже методом којом би се могле одредити тачне године једног одраслог човека, лекари су се сложили да Переира има 150 година, а можда и више.

Медицински говорећи, Переира се налази у одличном стању. Његово памћење скорашњих догађаја је изврсно (познато је да се стари људи добро сећају давних догађаја, а да новије заборављају), а испитивања су показала да „нема индиција које би указивале на старење мозга". Иначе, Переира је потпуно слеп на лево око, а десним само делимично види. Изгубио је све зубе, а његове бубне опне показују извесне знакове закречавања. Његова кожа је кожа старца, али не старијег од 70 година.

Переирине руке показују знаке артритиса, али, узевши у целини, „његови зглобови су у таквом стању да би му многи млади људи могли позавидети". Његови мишићи нису много развијени, али су веома јаки. Он може да се попне два спрата а да се не задува. Крвни притисак му је у нормалним границама, а преглед није открио никакве трагове ни некадањег ни скорашњег срчаног обољења.

Ипак је највеће изненађење изазвало стање његових крвних судова, код којих није откривен чак ни наговештај закречавања.

☆

ПОСУЂЕ БУДУЋНОСТИ

За десет до петнаест година, кажу неки технички стручњаци, имаћемо у кући апарат који, на прост притисак дугмета, избацује шоље, чаше и све друге врсте посуђа од неке јевтине пластичне масе. После обеда, домаћица неће морати да пере судове: све ће једноставно побацати у канту за отпатке. За идући обед машина ће се већ „постарати" за ново посуђе.

☆

ПОШТЕНИ ЛОПОВИ

Лопова се треба чувати у свакој земљи, па и у Мексику. Али, ако се обратите мексиканским лоповима и замолите их за услугу да вам, рецимо, припазе на ствари, они ће дати све

од себе да оправдају указано им поверење. Кажу да им можете поверити било какве предмете од вредности. Крадљивац коме су ствари дате на чување пре ће погинути но што ће дозволити да оне нестану.

„ПОУЗДАНО, КОРИСНО, ПОДЕСНО КОД НАС ПОРУЧИТИ ВРЕМЕ!"

Последњих година научници се све више баве питањем дугорочних временских прогноза. Метеоролози сматрају да ће успешно решити тај проблем, па чак тврде да ће доћи време кад ће се клима моћи регулисати по жељи и према потребама појединих области. Док се то не оствари, остаје нам само да маштамо о томе какав ће бити живот кад кишу, снег и сунчано време будемо могли да „поручујемо". Предности „климе по жељи" свакако су огромне, али тешко је замислити да ћемо сви, појединачно, моћи да поручујемо време какво баш ми желимо. Какву би збрку те наше жеље изазвале није тешко претпоставити. А ево како је то замислио један новинар-хумориста, који се усто бави и науком.

Поштовани уредниче,

Страховито сам узбуђен и испуњен негодовањем, па вас молим да моје писмо објавите на страницама вашег листа.

Почећу испочетка. Дуго сам се одлучивао куда да пођем на годишњи одмор. Можда на тихоокеанску обалу Камчатке? Али, тамо сам био већ толико пута и, искрено говорећи, та дивна места препуна су гостију. Да не дуљим, изабрао сам северну обалу Тајмира; тамо сунце никад не залази, плаво море — шта да човек још пожели! — и резервисао сам место у пансиону „Поларна светлост".

Кад сам се већ спремао на пут, привукао ми је пажњу рекламни плакат бироа за поруџбину времена:

„Поуздано,
корисно,
подесно
код нас поручити време!"

Одлучио сам да поручим време за свој одмор. Окренуо сам број бироа на видеофону — заузето. Поново сам позвонио после пет минута — заузето. После пола часа — опет заузето. Најзад, после пуна два сата на екрану видеофона појави се старчић који је примао поруџбине. Његов туробан изглед и накострешена брадица нису уливали неко нарочито поверење. Додуше, наочари су му биле сасвим модерне: кристалне и са оквиром од титанита, колико сам могао да запазим, али упркос томе он је, усред електронских машина које раде брзином муње, изгледао некако архаично. „Неизоставно ће тај нешто побркати" — помислио сам. Ипак рекох:

— Хтео бих да поручим време за годишњи одмор.

— Изволите. Који вас крај интересује?

— Северна обала Тајмира.

У левом углу екрана појави се једна табла, слична јеловнику у ресторанима. Чега све ту није било: и тропска врућина и освежавајући поветарац, и кишица, па чак и тајфунчићи — за љубитеље.

Брзо сам изабрао и стао да поручујем, а старчић је притискивао дугмад на машини.

— Једном недељно тропска врућина, два пута кишица, умерено топло...

Кад је поруџбина била готова и плави екран се угасио, одахнух са олакшањем.

Стигавши у место одмора, упутих се право у ОУВ (Обласно управљање временом). Примила ме је лепушкаста девојка дуге косе.

— Добили смо вашу поруџбину, — рече ми она осмехујући се. — Ево је, не брините, — и она ми показа траку од хартије избушену на много места. Али, осмех девојчин био је тако лакомислен, а очи тако плаве да сам се некако узнемирио и замолио је да ми покаже на који ће се начин извршити моја поруџбина.

— Ми стављамо вашу поруџбину у ову електронску машину, — објасни девојка, а она аутоматски издаје наредбе станици за временске прилике.

— Сама издаје наредбе? Аутоматски? — запитах је.

— Разуме се, сама.

— И ви се у то не мешате?

— Ма шта ви мислите?

Најзад, умирен, кретох на плажу.

Све је било дивно, тачно по поруџбини. Сунце је пекло све јаче, на небу није било ни облачка. Али мој сусед, дебељко у пругастим гаћицама за купање, читаво време је нешто мрмљао, погледао на небо и гунђао:

— Безобразлук! Жалићу се!

Наједном, све се изменило. Однекуд је наишао облачак и из њега се излила киша. У почетку је била хладна, а затим је постајала све топлија, као топао млаз из туша. Али, ја за данас нисам поручио никакву кишу.

Сад сам ја гунђао, али је зато мој сусед са задовољством изложио киши своја округласта леђа.

Ни он није дуго уживао. Облачак је отпловио, а на потпуно ведром небу севнула је муња и на златасти песак на плажи поче да пада снежић. Време се мењало сваког минута: час је крупан град бубњао по нашим главама, час нас је шкропила киша. Минут затим кишу је заменила таква врућина да нам се кожа буквално пред очима почела љуштити, а одмах затим појавили би се пламени језици поларне светлости. А море! Оно се час узбуркано пенило, да би се одмах умирило.

Ја и дебељко се згледасмо и дадосмо се у бег. И баш тада је налетео циклон. Диграбио је мога суседа, окренуо га и стао га тако брзо дизати увис да су се црне и беле пруге на његовим гаћицама за купање слиле у нову, непознату боју. Једва сам стигао да га зграбим за ногу и отмем из шапа ужасног ковитлаца.

Разгневљен и покривен модрицама одјурио сам у ОУВ, не бих ли дознао ко је начинио ту збрку: старац или она љупка девојка. Њене плаве очи биле су потамнеле од суза. Очигледно, нисам био први који је дошао да искали своје негодовање. А знате ли шта ми је одговорила:

— Молим вас, не вичите. Вас је много, а време може да буде само једно. Дај овоме кишицу, другоме поларну светлост, трећем врућину. Свима не можеш угодити. Видите и сами шта онда испадне. Нема разлога да се љутите. Мени је моја баба причала да је 1956 године провела одмор на Криму. Прогноза је обећавала лепо време, а стално је падала киша. Видите, тада нису могли ни време тачно да предвиде, а не да га удесе према вашој поруџбини. А ви се љутите!

Тада сам се разбеснео:

— Шта ви ту мени причате бабине приче? Сад је 1996 година. Немамо потребе да помињемо прошлост. Треба свакоме пружити време према индивидуалној поруџбини!

Мислим да ће јавност подржати мој захтев.

С дубоким поштовањем, стални читалац вашег листа — Н. Н.

П. С. Ипак бих хтео да знам ко је поручио циклон. То је већ простаклук...

Несрећни пионир ваздухопловства

У Техничком музеју у Бечу налазе се модели готово свих летилица на којима су пионири ваздухопловства покушавали да завладају ваздухом. Ту се може наћи Лилиенталова летилица, авион браће Рајт, модел летилице аустриског проналазача Етриха коју је саградио 1910 године и назвао је „Етрих-голуб", „аутоплан" Немца Пишофа саграђен исте године, као и „Бразил", балон Бразилијанца Алберта Сантос-Димона.

Алберто Сантос-Димон родио се 1873 године. Као осамнаестогодишњи младић отишао је у Европу и у Паризу провео готово читав живот. Читајући романе Жила Верна, Сантос-Димон је дошао до убеђења да лет кроз ваздух није само плод маште занесених писаца, већ могућност која чека да буде остварена. Сантос-Димон био је техничар-самоук, а како је потицао из богате породице имао је довољно средстава за своје опите. Његов први балон стајао га је 250 франака: „Најлепши, једини, коме сам дао име Бразил".

Октобра месеца 1901 године Сантос-Димон надлетео је својим балоном Ајфелову кулу. Тај подвиг донео му је не само признање, већ и награду од 100.000 франака. Но, он се није задовољио балонима, већ се касније посветио конструисању летилица с крилима. Године 1906, такође октобра месеца, он је успео да својом летилицом прелети 50 метара. Тај подвиг донео му је нову награду.

Алберто Сантос-Димон био је омален, мршав, меланхоличан човек крупних, тужних очију. Све до почетка Првог светског рата он је у својој париској радионици без престанка усавршавао своје моделе и покушавао да конструише нове. Рат, који је прекинуо његов рад, донео му је једно тешко разочарање. Био је као убијен кад је чуо да су у рату употребљени авиони. Мисао да је својим животним делом допринео стварању новог, страховитог бојног оружја није га више напуштала. Оставио је Париз и вратио се у своју домовину. Али, ни ту није нашао тражено спокојство. Мисао да су авиони послужили за убијање људи притискивала га је све више. Године 1932 Сантос-Димон извршио је самоубиство.

КО ЈЕ ПРВИ ТУМАЧИО УЛОГУ СИРАНА ОД БЕРЖЕРАКА?

Беноа Констан Коклен — старији, француски глумац и писац, родио се 1841, а умро 1909 године. Први пут се појавио 1860 године у Француској комедији, а после тога и у другим позориштима. Коклен је играо главна лица из Молијерових дела, а он је први креирао и Ростановог Сирана од Бержерака. Написао је и неколико дела, а главна су му: „Уметност и глумац" и „Начин предавања монолога". Године 1904 гостовао је и у нашој земљи.

КАО НА ЖИВОЈ ВАТРИ

Захваљујући динамиту, релативно лако подижемо путеве, градимо железнице, ширимо мореузе, просецамо канале, пробијамо тунеле, бушимо петролејске изворе и снабдевамо се многим важним сировинама без којих се живот не може више замислити.

Један килограм динамита може да развије снагу која је у стању да баци у ваздух два аутомобила од по 1.500 килограма, и то до висине од сто метара. Експлозија једног пуњења од 750 килограма, какво се обично употребљава у већим каменоломима, обара 4.500 тона стена, које се истовремено цепају на блокове широке петнаестак сантиметара.

Радници запослени на добијању овог експлозива нису више изложени опасностима као некада. Ево како изгледа једна фабрика динамита која у Плавим Планинама, у Пенсилванији, заузима простор од 2.400 хектара.

Чувари на капијама никад не питају посетиоца носи ли са собом шибицу или упаљач, већ савесно прегледају и најмањи шав у одећи. Пре но што се уђе у ужи фабрички круг, сваки посетилац је дужан да на ципеле навуче специјалну обућу од каучука, да својим ђоновима не би случајно изазвао какву варницу.

Док су на послу, радници носе обућу с ђоновима од каучука и пертле без металних врхова. Фабричка перионица рубља снабдева их свако јутро белим и чистим рубљем, радним оделом, чарапама и рукавицама, као да ће цео дан да проведу у операционој сали. На радном оделу постоје само спољни џепови, и то од мрежасте материје, да се у њима не би случајно заборавила каква метална алатка. Једанпут месечно, кад се нико не нада, врши се општи претрес, да се утврди не кријумчари ли неко од запослених шибице или друге опасне предмете.

Производња почиње у једном мањем одељењу које се налази на падини брега. Зграда је добила име „НГ" зато што се у њој, мешањем глицерина с киселинама, добија нитроглицерин. Удаљена 150 метара од осталих грађевина, опкољена је високим земљаним насипом дебелим 20 метара. Насип има нарочит облик, до кога се дошло после дугих студија, како би се, у случају експлозије, цео ваздух одбио увис и тиме заштитиле околне зграде. Да се бар донекле избегну нежељене последице, цело здање је подигнуто од дрвета. Тако, ако се догоди несрећа, зграда се мрви у прах и пепео, уместо да бетонско или гвоздено комађе лети наоколо, угрожавајући друге објекте.

Већ на самом улазу у зграду „НГ" посетиоца изненади натпис: „Само четири човека!" За свако здање у коме може да се догоди експлозија одређен је тачан број људи који смеју да се унутра задржавају. Чим који од руководилаца или какав непредвиђени посетилац уђе у зграду, један од радника је аутоматски напушта и чека напољу док онај не изиђе.

Сви подови у фабрици нитроглицерина покривени су оловом, зато што тај метал нити гори, нити изазива варнице. Сви делови машина, као и складишта за глицерин и киселине, начињени су од материјала који има иста својства. Електричне сијалице обложене су нарочитим стаклом. Ако сијалица прегори, она се може заменити другом тек пошто рад у том одељењу престане. Сваког дана, пре но што почне производња, празне машине се стављају у погон да се види јесу ли исправне. Двапут годишње оне се расклапају и подвргавају нарочитом испитивању.

Мало је материја које су толико опасне за руковање као нитроглицерин. Чим почне мешање разних производа из којих се он састоји, радник не скида очи с машине и с бројчаника. Мешавина мора да има температуру од 5 степени. Ако би температура почела нагло да се пење, радник мора сместа да повуче дрвену полугу, која одводи опасну смесу у резервоар с хладном водом.

Нитроглицерин, који се овде скраћено назива „уље", отиче у резервоар кроз цев од каучука. Цев је ужлебљена у дрвену подлогу и вијуга до резервоара удаљеног неколико стотина метара. Од резервоара нитроглицерина до места где се производи динамит, „уље" се преноси дрвеним колицима чији су точкови обложени пумпаним гумама. У свака колица стаје 330 килограма овог „безазленог" уља. Било да пада киша или дува ветар, да је топло или хладно, људи по цео дан лагано превозе нитроглицерин по поплочаној стази. Изузев грмљавине, ништа не може да их заустави. Али, ако почне да грми, сместа престаје цео рад у фабрици.

Експлозивно дејство нитроглицерина открио је, 1846 године, италијански хемичар Аскањо Собреро. Дуго година та опасна супстанца служила је искључиво као лек за срчане болести и као необичан производ за радознале посетиоце хемиских лабораторије. На почетку, нико није мислио да нитроглицерин употреби као експлозив. Прво зато што су пренос и руковање претстављали велику опасност, а друго што се догађало да он не експлодира увек. Тек двадесет година касније, као што је познато, Швеђанин Алфред Нобел дошао је на мисао да га помеша са извесном врстом силикатне земље. Отада се нитроглицерин све више примењује као експлозив.

Од Нобеловог проналаска до данас поступак за добијање динамита претрпео је знатне промене. Производња је постала савршенија, али опасност увек прети људским животима. Главни напор свих који се баве овим послом састоји се у бризи да ниједна кап нитроглицерина не претрпи ни најмањи потрес. Сем тога, све справе за израду динамита начињене су од дрвета или од меког метала. Од меког метала је, например, мешалица која меси 500 килограма ове смесе све док она не добије светложуту боју. Кад је то готово, радник дрвеном „кутлачом" дели „кашу" на три једнаке гомиле, које се нарочитим колицима преносе у магацин.

Захваљујући строгим мерама безбедности, у фабрикама динамита је постигнута велика сигурност. Например, у фабрици у Пенсилванији између 1920 и 1930 године догодио се 21 смртни случај. У току наредних десет година на раду је изгубило живот осам људи. Од 1940 до 1950 године погинуло их је четири, а за последњих шест година у њој уопште није било несрећних случајева. Мере за заштиту људских живота данас су свуда у свету тако зналачки спроведене да се рад у појединим фабрикама динамита сматра сигурнијим но у многим другим гранама индустрије.

ВЕРОВАЛИ или не...

ЛОЗА ПОСМРЧАДИ

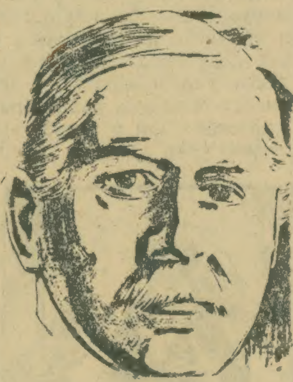

Ђозуе Манатанаро из Форлија, у Италији, рођен је два месеца после смрти свога оца. Његов отац био је такође посмрче, а исто тако и дед и прадед.

СЛУЧАЈНОСТ, ИЛИ...

Орвил Ворстер из Ерлангера, у Америци, припада једној породици у којој су се током четири генерације сви мушкарци женили девојкама које су се звале Сара Елизабета.

НЕЗГОДАН ПОКЛОН

Два Немца, по имену Пеп и Мајцнер, добили су од свог заједничког школског друга једно велико буре вина. Њих двојица живели су у Берлину, а дародавац у Бернкастелу, који је удаљен од Берлина 800 километара. Како нису имали новца да плате подвоз за буре, они су га ваљали од Бернкастела до Берлина. То се догодило 1930 године.

БРЗА БРЗИНА

Едвард Петерсон из Покатела, у Америци, може за 2 минута и 53 секунде да расклопи и поново склопи писаћу машину и да усто још откуца своје име и презиме.

ИЗ ЖАЛОСТИ ЗА РИБОМ

Марко Лициније Крас (115—58 пре наше ере), римски војсковођа и државник који је, 71 године, победио вођу робова Спартака, носио је читаву годину дана одело за жалост оплакујући на тај начин смрт

једне рибе-змијуљице која му је била љубимица. Крас је био најбогатији човек свога времена.

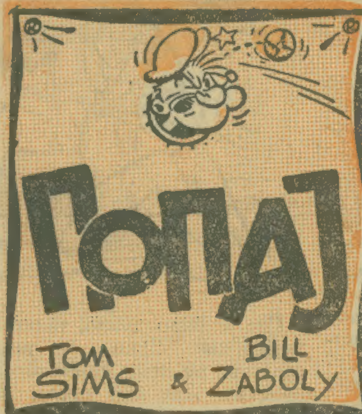

ПЛАВА КИША

Сву ноћ између 7 и 8 априла 1954 године, у америчком граду Давенпорту падала је киша. У томе, наравно, нема ничег чудног. Али, сутрадан ујутру грађани су са чуђењем и неком врстом страха видели да су њихови домови, ограде, аутомобили и сви предмети који су се преконоћ затекли напољу прекривени плавичастим тачкама.

По граду су почеле кружити разне, противречне и фантастичне приче. Листови су покушавали да умире грађанство. Једни су писали да су, највероватније, жестоки налети ветра који је пратио кишу захватили неку водом расквашену боју и разнели је по граду. Други су уверавали становништво да плавичасте тачке нису ништа друго до микроскопски ситне животињице које је донео ветар. Међутим, чланцима објављеним у новинама нико није веровао и сујеверни страх све се више ширио.

Општинска управа позвала је упомоћ стручњаке. Најзад, биохемичари и ботаничари успели су да утврде да су плаве тачке уствари несазрели цветни прах америчке тополе и белог бреста. Тога пролећа, наиме, тополе и бели брестови цветали су обилније но обично и облаци цветног праха, ношени снажним ветром, дигли су се до великих висина. Кад је киша почела да пада, заједно с њом падао је и цветни прах, који је, у облику тачкица, покрио све предмете. Плаву боју праха ботаничари су објаснили присуством нарочитог пигмента који се растворио у води.

Са свих страна

АРГОНАУТИ И ЗЛАТНО РУНО

Према грчкој митологији, као што је познато, Аргонаути су били грчки хероји који су бродом „Арго" отпловили за Колхиду да освоје златно руно. Ратника је било око 50, а међу њима су се налазили: Херкул, Кастор и Полукс, Орфеј и друге легендарне личности. Међутим, грчки археолог Деметриос Теохарис тврди да је недалеко од волоског пристаништа, у Тесалији, нашао на једном брегу на зидине старог града из кога су Аргонаути заиста пошли у освајање златног руна, што се догодило отприлике на четврт столећа пре но што је почео Тројански рат. Он је досад већ откопао остатке дворца краља Пелиаса, који је, према легенди, утицао на свог рођака Јасона да иде и тражи златно руно.

Остаци откривеног дворца воде порекло из три епохе и зидани су на три начина. Први део палате подигнут је 1550 године пре наше ере и претставља најстарију познату микенску грађевину. Њени остаци нису потпуно откопани, јер се простиру испод зидова неке турске грађевине из Средњег века. Поред осталог, Теохарис је нашао на комађе ваза на коме се лепо разазнају цртежи лађа с двадесет весала, што значи да је и пре аргонаутског похода постојала могућност да се морепловци отискују на пучину, било ради златног руна или ради гусарења.

* * *

РЕФЛЕКТОР ЗА МЕРЕЊЕ ВИСИНЕ ОБЛАКА

Зимски месеци су веома тешки за пилоте, ваздухопловне метеорологе и све оне који се брину о сигурности лета. При томе је и оцењивање висине облака од велике важности, што није лако кад је у питању једнолично, сиво зимско небо. Истина, извежбано особље у стању је да дâ врло тачне процене, али су ипак могућне грешке, које могу да доведу до великих несрећа.

Зато се сада на аеродрому у Франкфурту на Мајни прибегава помоћи нарочитих дневних рефлектора, чије је дејство недавно приказано. Њихова светлост одбија се од облака и враћа у нарочити пријемни апарат са фото-ћелијама. Висина облака одређује се на основу времена које је протекло од пуштања до пријема светлости. Опрема свих западнонемачких аеродрома оваквим апаратима стајала би око пола милиона марака.

* * *

ПРОТИВАТОМСКО ОДЕЛО ЗА СВАКИ ДАН

Једна лабораторија из Хајделберга, у Западној Немачкој, усавршила је противатомска одела која ће, изгледа, бити пуштена у продају већ кроз неколико месеци. Овај производ плод је тринаестогодишњег истраживања научника из око 50 немачких и страних института и предузећа. Опити су показали да одело не пропушта већину радиоактивних зрака, као ни бактерије, вирусе нити бојне отрове. Сем тога, штити човечје тело од температуре која премаша хиљаду степени, што значи да ни топлота фосфорних и напалм-бомби не може да нашкоди ономе који такво одело носи. У њему може да се „чува" потребна количина компримираног ваздуха, а снабдевено је и малом радио-станицом.

Противатомско одело састоји се од два слоја: унутрашњег, који је од пластичне масе, и спољашњег, сатканог од стакленог влакна. Између њих налази се ваздух. За сада је добијено патентно право за три модела: за спасавање, за војно и за грађанско одело. Комплетно одело, рачунајући ту ципеле и рукавице, тешко је између два и шест килограма, што зависи од модела. Најлакше је цивилно одело, које стаје неколико десетина хиљада динара. Ако се узме да је ово приступачна цена, онда одела имају само један недостатак: у случају атомске експлозије делимично пропуштају гама-зраке.

Да ли знате?

ПРОТИВ УЈЕДА ПЧЕЛА

Изналажење противотрова за ујед пчела још је далеко од решења, али су ипак два немачка научника постигла делимичан успех. Наиме, они су констатовали да отров од пчелине жаоке сачињавају два састојка. За први, или како га они називају „фракција број 1", може се начинити противотров, али за други састојак, „фракцију број 2", то засад није могућно, јер неповољно утиче на црвена крвна зрнца.

ГАЂАЊЕ СТРЕЛОМ — ЛЕК ЗА СРЦЕ

Два немачка лекара, на основу дугих опита, утврдила су да гађање луком и стрелом веома повољно утиче на извесна обољења срца. Истог мишљења је и један амерички кардиолог, као и неки енглески лекари, који ово препоручују за извесне случајеве парализе. Једини је услов да се оно изводи на чистом ваздуху. Бавећи се овим спортом који нимало не замара, човек се вежба да буде сталоженији и прибранији.

МИРИС ПЧЕЛА КАО „ЛОЗИНКА"

Један британски научник установио је да свака кошница, тј. сваки рој пчела има свој одређени мирис. Он сматра да овај мирис служи пчелама као „лозинка", да једна другу распознају, а и да одмах утврде присуство уљеза, како би могле благовремено да одбране себе и своју кошницу.

СЕЗОНСКА ПЛИМА

Један научник из Океанографског института у Калифорнији, на основу дугогодишњих посматрања и мерења, дошао је до закључка да океани, поред обичне, имају и сезонску плиму. Дизање океана крајем пролећа и лета је лагано, а највиши степен достиже у зиму, кад може да изнесе и преко 20 сантиметара. Ово дизање нивоа воде није на свим местима једнако, а разликује се и према томе на којој се хемисфери налази дотично место. Кад се на северној хемисфери океан диже, на јужној се спушта, и обрнуто.

ЈОШ ЈЕДНА ПЛАВА КИША

Плава киша пала је у Аустралији, у месту Јордеа, удаљеном неких 400 километара од опитних терена у јужноаустралиској пустињи, на којима Велика Британија врши атомске пробе. Киша се појавила три дана после последње пробне експлозије. Највеће изненађење за научнике било је то што се радиоактивност ове обојене кише показала као нешкодљива.

ЕЛЕКТРИЧНИ ДЕТЕКТОР ЗА ВЛАГУ

У Америци је начињен електрични апарат за утврђивање влажности. Он је веома осетљив, тако да може утврдити влагу у пакету а да се овај не отвара. Детектор је нарочито погодан за војску и за индустриска паковања у којима не сме бити влаге.

ФОСИЛ У ФОСИЛУ

У кречњачким стенама у Канзасу, у САД, археолози су нашли један чудан фосил. То је костур једне рибе, дуге преко четири метра, која је, по њиховом мишљењу, живела пре 90 милиона година. У утроби фосила налази се друга риба, дуга око два метра. Изгледа, бар према нађеном стању, да је већа риба угинула одмах пошто је прогутала мању, пала на дно мора и тамо је била затрпана.

ДА БИ ОДОЛЕЛА ЗЕМЉОТРЕСУ...

Троспратница од опека која ће одолевати земљотресу саграђена је у Ашхабаду, главном граду Туркменије. Грађевина је снабдевена „амортизаторима" потреса, тј, она лежи на челичним дирецима уграђеним у њен темељ. На оба краја сваког дирека учвршћена је по једна еластична опруга која треба да апсорбује потресе.

НОЋ НЕ ПАДА

Упркос тврђењу песника, ноћ не пада, већ се диже. Док се посматрачу на земљи чини да помрчина наилази без неког одређеног правца, дизање ноћи је често јасно видљиво авионским путницима који лете на исток при заласку сунца. Кад сунце утоне иза њих, сенка земљине ивице се пење у атмосферу испред њих, стварајући на тај начин према небу једну тамну зону, која претставља један од највеличанственијих призора природе.

МУЗИКА У МЕДИЦИНИ

Сада није тако редак случај да се музика примењује у медицини и да се у душевним болницама или у операционим салама чују музичке композиције, које увелико помажу болесницима. За отстрањивање мржње код појединих душевних болесника психолози препоручују музику Гуноа и „Бумбаров лет" Римског-Корсакова. Посебно се одабира музика за љубоморне. И хирурзи су установили да је страх пацијената пред операцијом знатно мањи ако су претходно слушали музику Вејн Кинга, Кеја или Монроа.

ПРОНАЂЕН ЕСКУЛАПОВ ХРАМ

У месту Беди, у Киренаици, научници су открили остатке храма посвећеног Ескулапу, грчком богу медицине. Квадратно двориште поплочано је мермером и окружено дорским стубовима, а у средини се уздиже лепо украшена грађевина. У њој су нађене добро очуване статуе Ескулапа и Хигијеје, богиње здравља.

КАКВЕ СУ ТО ДРВЕНАСТЕ БИЉКЕ?

Дрвенасте биљке су оне биљке које имају дрвенасте надземне делове и, за разлику од зељастих, трају више година, развијајући обилно ткиво. У дрвенасте биљке спадају дрвеће и шибље. Дрвеће има главно стабло (дебло), док се шибље грана од земље.

Јесте ли већ чули да...

... Готи нису писали готицом. Њихова слова била су сасвим друкчија и звала су се руне.

... реч саботажа долази од француске речи „сабо" (дрвена ципела) и буквално значи „прављење дрвених ципела".

... име Филип, доста често код нас, значи на грчком „пријатељ коња" (фил-хипос).

... први фармацеутски часопис код Јужних Словена почео је да излази јануара 1897 године у Загребу и звао се „Ескулап".

... реч манекен потиче од фламанске речи „манекен", која значи „мали човек".

... пола милиона муња севне свакога часа у свету. Највише дана с грмљавином и севањем муња имају: острво Јава, Етиопија и Камерун (просечно 214 дана у години).

... реч атлас као назив за збирку географских карата први је употребио, 1595 године, холандски картограф Меркатор.

... село Бач у Оџачком срезу било је у 11 веку важно политичко и црквено средиште. По њему је читава Бачка добила своје име.

... наш приповедач Лаза Лазаревић посветио је својој мајци дело „Експериментални прилози о дејству живе поред једног додатка о доказу живе помоћу електролизе". Ово научно дело написао је као своју докторску дисертацију.

... за Канарска Острва знали су још народи Старог века. Плиније и неки други антички писци називају их обично Срећним или Блаженим Острвима.

... први регрути, односно прва редовна војска у Србији, која је заведена за време Кнеза Милоша, носила је назив „уписни пандури".

Дедине вештине

Дванаест звездица на 48 поља

На ових 48 квадратића пало је дванаест звездица. Поделите сва поља на четири једнака дела, али тако да у сваком делу буду по три звездице.

Задатак није много тежак, па вам зато нећемо дати решење.

Није тешко

Често нам се учини да је неки задатак сувише тежак. Међутим, кад га мало боље загледамо увидимо да није тако. То је случај и са овим који ћемо вам сад поставити. Ето, реците нам шта значи ова реченица:

Ибарг ећерс евд инар онар ок.

(То је наопачке написана народна пословица: "Ко рано рани две среће граби".)

Кад је чамац мали...

Филип и Алекса са својим оцем и мајком хтели су да се превезу преко реке. Међутим, имали су на располагању свега један чамац, који је могао да издржи оптерећење од највише 64 килограма. Зна се да су Филип и Алекса били тешки сваки по 32 килограма, а мајка и отац по 64 килограма.

Одговорите нам сада на који се начин њих четворо превезло преко реке.

(Превозили су се овим редом: најпре су прешли Филип и Алекса, па се Алекса вратио; потом је прешао отац, па се вратио Филип; онда су Филип и Алекса поново прешли реку, па се Алекса вратио: после тога је реку прешла мајка, а Филип је вратио чамац; најзад су се још једном превезли Филип и Алекса. Тиме је ово компликовано прелажење преко реке било завршено).

За мале цртаче

Прецртајте ову лепу жирафу на неки дебљи картон, па је исеците тачно по ивицама. Пресавијте затим доњи део цртежа по испрекиданој линији и жирафа ће вам стајати у свој својој величини.

И овако и онако

Слава је замолила свог пријатеља сликара да је наслика. Знајући колико је Слава цепидлака и бојећи се да јој се слика неће допасти, сликар је истовремено направио две. Ако једном не буде задовољна, ето јој друге.

Ако не верујете, окрените слику наопачке па ћете одмах угледати и други Славин лик.

Дашто ми ти дашто

1) Мање од ораха, теже од товара?

2) Пуно решето лешника, међу њима орах?

3) Озго трава, оздо брада, а у средини месо?

4) Ја убих бика на врх зеленика,
Меса има, а крви нема?

5) Један до суводо,
два дола суводола,
међу њима Влах седи,
сам се цар од њега боји?

(1) комадић жара; 2) Месец међу звездама; 3) лук; 4) орах; 5) мач у корицама)

Укрштене речи

Водоравно: 1) тигањ; 5) мађарски лакоатлетичар; 7) једна птица; 8) лука у Израелу; 10) личност из приповетке „На бунару"; 12) коњ; 13) место у Војводини; 15) лична заменица; 17) леднички нанос; 19) један од оснивача Рима; 21) невоља; 22) стара италијанска игра; 24) неодевена; 25) женско име; 27) биљка сувих предела; 29) првак; 30) роман Емила Золе; 32) два слова; 34) земљорадник; 36) алкохолно пиће; 38) град у Француској; 39) река у Јужној Америци; 41) један цвет.

Усправно: 1) планина у Турској; 2) плоча која покрива капител стуба; 3) домаћа животиња; 4) река у Швајцарској; 5) боја лица; 6) летовалиште у Истри; 7) планина у Босни; 9) грчко полуострво; 11) једноћелична праживотиња; 14) борилиште; 16) држава у Азији; 18) град у Турској; 20) картагински војсковођа, оснивач војне моћи Картагине; 23) кипар; 24) град у Белгији; 26) рогозина; 28) јужно воће; 31) главни град једне европске државе; 33) пехар; 35) мушко име; 37) река у Холандији; 40) египатско божанство.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ак; 3) шмрк; 5) сликар; 7) Еве; 8) Тор; 10) том; 11) кама; 12) ат; 13) Анам; 14) амалин; 17) Енеј; 18) отоман; 20) Обод; 21) ос; 23) када; 24) крт; 25) али; 26) амо; 27) актива; 30) арза; 31) ка.

Усправно: 1) ами; 2) Крк; 3) шлем; 4) Катанија; 5) свота; 6) роман; 7) ета; 9) рам; 11) калем; 15) методика; 16) анода; 18) обала; 19) норма; 20) ока; 22) сто; 24) кава; 28) трк; 29) иза.

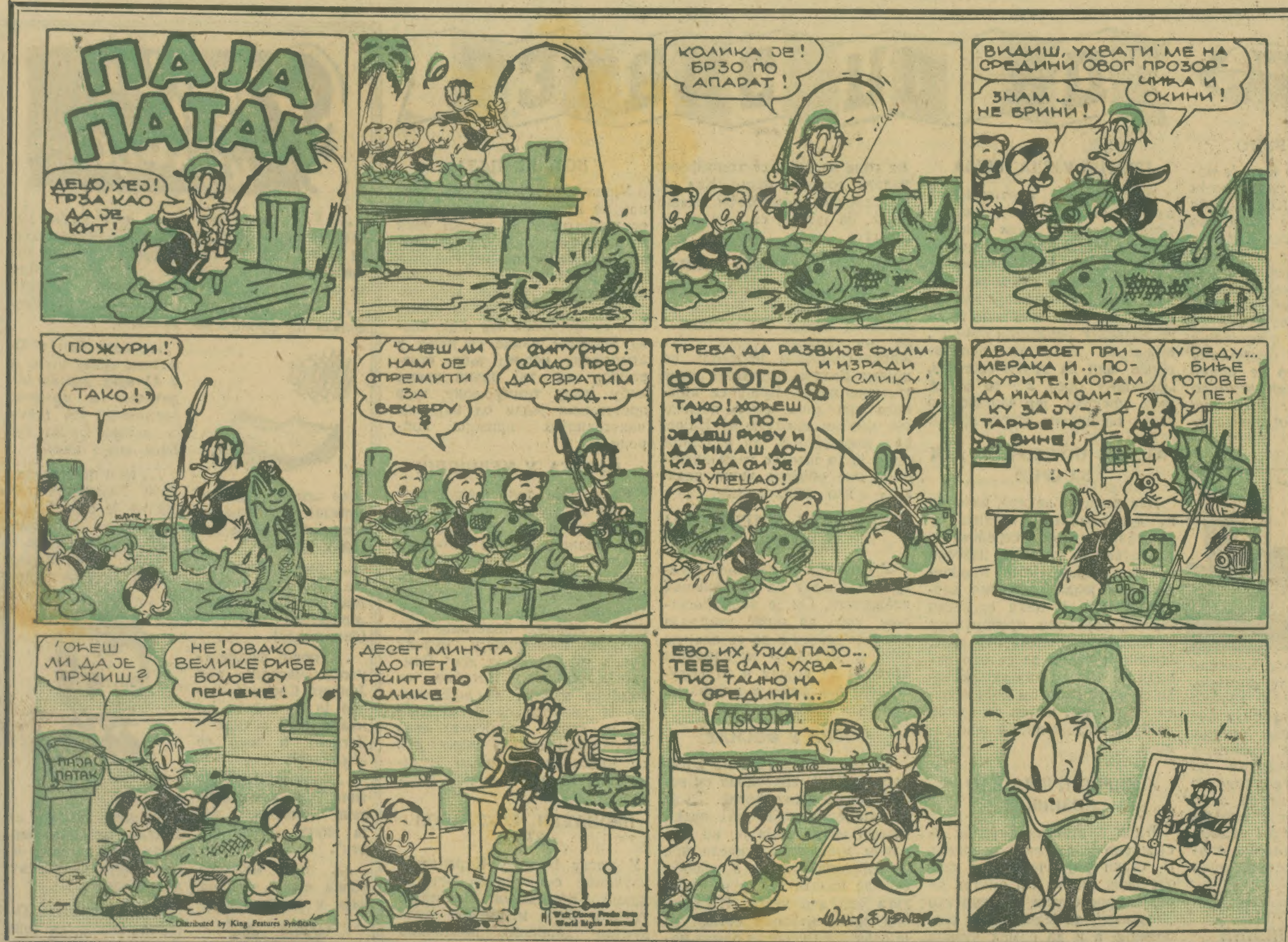

ИМАЋЕ ВИШЕ ПОСЛА

Влаја: Ујка-Пајо, је ли боље да учим за очног или за зубног лекара?

Паја: За зубног. Знаш како је, човек има само два ока, а 32 зуба!

ДОБАР ТРГОВАЦ

— А возе ли лако ова кола? — пита један муштерија Шиљу, који се од пре неког времена бави продајом аутомобила.

— Да ли возе лако? Рећи ћу вам ово у поверењу. Кад њиме неког прегазите мислиће да сте га само заголицали. Ето, таква су то кола!

ДОСКОЧИО МУ

— Заборавио сам новчаник код куће, — вели Пера Ждера Попају. — Молим те, дај ми до сутра 500 динара.

— Жао ми је, немам, — одговори Попај. — Али, ево ти десет динара за трамвај да одеш до куће по новчаник.

УВРЕДА

— Црни Перо, ти пијеш алкохол као воду, — пребацује му Белка.

— Којешта! — увреди се Пера. — Зар заиста мислиш да бих могао да попијем толику количину воде?

Који је ОДГОВОР тачан

ТРАМПОЛИН је:
- *вулкан у Јужној Америци*
- *спортска направа*
- *град у Италији*
- *врста рибе у Јадрану*

ФТА је:
- *место у Тунису*
- *врста чамца која плови уз обале Индиског Океана*
- *митолошко биће*
- *племе у Арабији*

ПАКО је:
- *животиња*
- *планина*
- *стари назив за сребро*
- *забавна игра*

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ПЛАНИНА СТАРЕТИНА?
- *у Далмацији*
- *у Босни*
- *у Истри*
- *у Србији*

ОДГОВОР

ТРАМПОЛИН је скакачка даска, коса и опругаста, с које се скаче из трка и која скакача одбацује. Иначе, таква даска је код нас позната под именом трамбулина.

ФТА је египатски бог који је имао дебео трбух и велика уста, уши и очи. Нарочито је поштован у граду Мемфису. Он је био симбол природне ватре.

ПАКО је врста перуанске ламе. Мања је од обичне, а нарочито је цењена због веома фине и скупоцене вуне, коју у Енглеској прерађују као камиљу длаку.

СТАРЕТИНА је планина у Босни, између Гламочког и Ливањског Поља. На Старетини има доста вртача и увала. Њена површина јако је оскудна водом и изворима. Највиши делови су готово голи, док су стране и нижи крајеви већим делом под вегетацијом. Подножјима Старетине и преко ње води више сеоских путева и стаза, док грађених путева нема.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101-Т-935, поштански фах број 194. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. — Рукописи се не враћају.